

ƏDALƏT NƏCƏFOĞLU

ŞAHLIQ QUŞU

(şeir-dastan)

Qədim zamanlarda
hər məmləkətin
öz adət-ənənəsi vardı.
Xeyirdə, şərdə
xalqın qarşısına
Şahı çıxardı.
Bizim də məmləkətdən
bir cavan oğlan
ağlına, düşüncəsinə güvənib,
hər hansı tapşırıqğa
cavab tapacağına əmin olub,
qonşu məmləkətdə
yaşayan qıza elçi göndərir.
Ata, ana ögey də olsa
bu fikirlə razılaşırlar.
Adətə görə, elçiləri
məmləkətin şahı qəbul edərmiş.
Şah da vəzirə verir göstəriş:
"Qız evini saraya dəvət edərsiz.
Gələn elçilərlə görüşdürərsiz.
Qonaq süfrəsinə bir əyləşərsiz".
Vəzir də əmri etmişdir icra.
Gələn elçiləri göstərir qıza.
Birgə əyləşib nahar edirlər,
biri-birilərinə sual verirlər.
Vəzir də onları təqdim edir şaha.
Şah da söyləyir belədir adət,
gələn elçilərə tapşırıq verək.
Yetərsə yerinə həmə tapşırıq,

gələn elçilərlə biz də razıyıq.
Vəzir də onlara söyləyir yenə,
dinləyin tapşırıq səslənir belə.
Bir atdır, üstündə xurcun,
sağ gözü qardır, solu yanar kömür.
Bir də namədir, vurulub möhür.
Qar əriməsin, kömür sönməsin,
Şirvan şahına təhvil verilsin.
Namə də imzalanıb, geri gətirilsin.
O zaman tapşırıq yetəcək sona.
Hərgah tapşırıq yetməsə yerinə,
gələn elçilər qayıtmaz evinə.
Tapşırıq həllinə bir ildir möhlət.
Gedib, qayıtmağa bəs edər əlbət.
Oğlan təhvil alır söylənənləri.
Minib ata düzəlir yola.
İlk dağı, dərəni o, keçən zaman.
Ordaca ləngiyir bir an,
Açıb xurcunu o, qoyur yerə.
Ərimiş qarı, sönmüş kömürü tökür dərəyə.
Tələsmədən minir atına,
Davam edir yolun ardına.
Dağlar aşıb, çaylardan keçir.
Şirvan məmləkətin uzaqdan görür.
Yaxınlaşdıqca məmləkətə edir tamaşa.
Gözünə görünür bir halsız qoca.
Odun doğramaq idi onun istəyi.
Çətin idi tutmağa balta dəstəyi.

Yaxınlaşıb ona "Salam" söyləyir.
 Odunu doğramağa izin istəyir.
 Olan odunları doğrayıb yığır.
 Qapı kənarına sonra toplayır.
 Qadın da ona təşəkkür edir,
 Nahar süfrəsinə dəvət də edir.
 Onlar nahar edib həm dərdləşirlər,
 Vaxtsız qocalmadan söhbətləşirlər.
 Oğlan da ona söyləyir belə,
 Bir tapşırıqdır verilib mənə,
 Az qalıbdır onun həllinə.
 İzin verin bir müddət sizinlə qalım.
 İlk qar düşərkən yerə,
 Mən də çıxıb gedərəm deyə.
 Qadın da razılaşıb onun istəyilə.
 Bir gün görürlər qar düşüb yerə.
 Oğlan tez xurcunun sol gözündə olan
 Xüsusi qaba sobadan bir parça
 yanar kömür qoyur
 Və xurcunun sağ gözüne
 həyətdən qarı doldurub,
 gedir şahın hüzuruna.
 Şah eşidərkən oğlanın gəlişin,
 Çox təəcüblənir, görüşmək üçün izin də verir.
 Görüşərkən, möhürlü naməni təqdim edir şaha.
 Xurcundakı qarı və yanar közü göstərir ona.
 Şah da bir söz deməyib naməni imzalayır.
 Yenidən möhürləyib ona qaytarır.
 Bir dəstə qızılgül verib söyləyir belə.
 Solmasın ləçəyi, itməsin ətri,
 Saraldıb yarpağın, qurutma budağın.
 Ərəb şahına bu cür çatdırın,
 Bununla tapşırığı siz tamamlayın.
 Götürüb gülü bir də naməni,
 Tərk edir o, iqaməni.
 Sağ əlində gül, solunda namə,
 Gəlir qaldığı evə.
 Belə təklif edir ev sahibinə.
 Hər nə varınsa yır-yığış elə gedək mənimplə.
 Ailədə Ana tək yaşayırsan sən də bizimlə.
 Qadın razı olur bu təkliflərə.
 Minir atın belinə
 razıdır getsin onun elinə.
 Yox idi evində götürəsi nəsə,
 Nişan üzüyü idi, o da xatirə.
 Birgə qayıdırlar onun elinə.

Uzaq idi məsafəsi məmləkətlərin,
 Ömrü də az idi dəstə güllərin.
 Nəzər salsaq gül dəstəsinə.
 Solmuşdur yarpaqları qurumuş budaqları,
 Tökülüb ləçəkləri itmişdir ətri.
 Belə gül bitir, şahın bağında.
 Dərilən vaxtı var, gecə yarı hamı yatanda.
 Neçə ay idi onlar yol gəlirdilər.
 Çatarkən elə, obaya qadını tapşırır ögey anaya.
 Özü gedir şahın bağına, gül oğurluğına.
 Tanışlıq yaranır ailəsiyənən,
 Üz, gözü qaralmış soba tüstüsündən.
 Ögey anadan belə məsləhət,
 Çimdirib, paltarın gərək dəyişək.
 Çimdirib, paltarın dəyişən zaman,
 Dizində göründü belə bir nişan.
 Bu məmləkətə məxsusdur inan,
 Verilir qadına belə bir sual:
 "Kim vurub dizinə bizə məxsus nişan?"
 Qadın da baş verənləri söyləyir ona:
 "Mənəm müqəssir, o zaman düşmüşdüm əsir,
 Aclıq, susuzluq etmişdir xəcil.
 Körpəni o qadına əmanət deyib,
 Vermişdim təhvil.
 Həmən qadındır dizimə vuran nişanə,
 Analıq edir mənim körpəmə".
 Ögey ana da qadına söyləyir bir an:
 "Otuz il əvvəl bu məmləkətdən keçirdi karvan.
 Əsir aparırdılar qul tək satmağa.
 Əsirlər içində körpə uşaq qadın da vardı,
 Onun körpəsi hey ağlayırdı.
 Gecə yarı idi imkan yarandı.
 Yaxınlaşıb karvana mən belə etdim.
 Uşaq anaya köməklik etdim.
 O, isə körpəsin ötürdü mənə,
 "Bu əmanətdir verirəm sənə".
 Bir də bir ovuc qızıl uzadır mənə.
 "Bəs edər onun yeməyinə.
 Azad olub əsirlikdən qayıtsam geri,
 Götürərəm səndən bu əmanəti".
 Mən də onun dizinə belə nişan vurdum.
 Axtarsa körpəsin qoy bilsin yurdun".
 Bu vaxt oğlan gül dəstəsilə daxil olur evə.
 Qoşulur onların bu sevincinə.
 Bütün baş verənlər söylənir ona:
 "Mən ögey, o, doğma anadır sənə".

Oğlan qucaqlayır hər iki anasını.
 Onların alır xeyir-duasını.
 Səhərsi gün oğlan dərdiyi gül dəstəsin
 Götürüb, şahın hüzuruna getmək istəyir.
 Doğma ana da onunla gedir.
 Ərəb şahı onu qoca qadınla,
 Gəlişin görüb, soruşur ki bəs,
 bu qadın kimdir,
 sizinlə gəlibdir əbəs.
 "Şah sağ olsun, anamdır" deyib,
 başına gələnləri ona söyləyir.
 Bu söylənənlər şaha çox tanış gəlir.
 Əlavə onlara suallar verir.
 Oğlan, Ana ilə olan əhvalatı danışır ona.
 Eşitcək bu əhvalatı şah
 Söyləyir: "Dayan!
 Siz mənim həyatımdan
 danışdız yaman.
 Mən də otuz il əvvəl
 ailəmlə düşmüşdüm əsir.
 Bir gecə dostumla birləşib,
 qaçmaq istədik.
 Çay üzərindən körpü keçirdik.
 Fərsət tapıb özümüzü biz çaya atdıq.
 Xeyli üzdükdən sonra
 Başqa məmləkətə çatdıq.
 Belə hadisə ilə biz qarşılaşdıq.
 Vəfat etmişdir məmləkətin şahı.
 Var idi onların belə adəti.
 Saray meydanında toplanır hamı,
 Gözlərdilər uçuşun o şahlıq quşun.
 Buraxardılar qəfəsdən söylənən quşu.
 Saray ətrafında dairə vurardı.
 Kiminsə başına sonra qonardı.
 Bununla şahlıq təyin olardı.
 Biz də qoşulduq bu toplantıya,
 Şahlıq quşu qondu mənim başıma.
 O gündən məmləkətə şahlıq edirəm.
 Ailəm haqqında çox düşünürəm.
 Elçilər göndərmişəm məmləkətlərə,
 Ailəm haqqında yoxdur bir xəbər".
 Qadın da söyləyir əsir olmağın.
 Körpəsin əmanət necə qoymağın.
 Əsir karvanına hücum olmağın,
 Karvan başçısının məğlub olmağın.
 Əsirlərin necə azad olmağın.

"Mən də yaxın məmləkətdə sığınacaq tapdım.
 Qoca qarıya övladlıq etdim.
 Çox keçmir qarı tərkdir bu dünyanı.
 Mən isə qərrib idim bu məmləkətdə.
 Çox çəkdim ailə həsrətin.
 Qara rəng saçları ağla dəyişdim,
 Həsrətlə yaşadım keçmiş illəri.
 Var imiş həyatın gizli sirləri.
 Ömrümün sonuna qalan illəri.
 Oğlumla keçirərəm xoşbəxt günləri".
 Şah da millətə söyləyir ki, bəs,
 "Artıq sorğu-sual verməyək əbəs.
 Qadın həyat yoldaşım, igid isə oğlum,
 Qoy bilsin hər kəs.
 Vəzir də millətə söyləyir belə,
 bütün tapşırıqlar yetibdir yerinə.
 Razılıq verilir qız elçilərinə.
 Çox idi sayı sevinənlərin.
 Oğluna, qızına toy edənlərin.
 Əsir düşmüş bir ailənin,
 Dağılıb, yenidən birləşməsinin.
 İki sevənlərin xoş qədəmləri,
 Çin etdi arzu diləkləri.
 Qırx gün, qırx gecə toy keçirdilər.
 Qonşu məmləkətləri dəvət etdilər.
 Xoş sözlər deyib həm dinlədilər,
 Toy axşamı yetərkən sona Bəylə Gəlin
 Üz tutur el, obasına.
 Vəzir də kəsib yolu söyləyir ki, bəs,
 artıq tanınırsız şah ailəsi tək.
 Saraya hökmən dönərsiz gərək.
 Bəy də vəzirə belə söyləyir.
 Uşaq ikən mənə analıq edib,
 Ailə qurmağıma elçilik edib.
 Xoşbəxtlik mənə belə verilib.
 Ögey ana da vermiş xeyir-duasını,
 Məsləhət bilir saraya qayıtmasını.
 Sonra bəylə, gəlinə belə söyləyir,
 Həyatın xoş günləri sizi gözləyir.
 Vəzirin göstərişilə onlar,
 minir faytona.
 Çətin günləri yetişir sona.
 Şah sarayına daxil olurlar.
 Xalqın sevgisinə sahib olurlar.
 Möcüzələr görüşüylə,
 yadda qalırlar.